

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LAPJA

ALAPÍTVÁ:
1862-BEN

Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

1999.
SZEPTEMBER

CXXXIV. évfolyam

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata

CXXXIV. évfolyam 9. szám

(szeptember)

Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

A Szerkesztőbizottság elnöke:
DR. SZIKRA DEZSŐ

A Szerkesztőbizottság tagjai:
dr. Bartha Dénes, Bartha Pál, dr. Bondor Antal,
Dévai Péter, Genszi Zoltán, dr. Járasi Lőrinc,
dr. Király Pál, Oláh Tibor, Pintér Ottó,
Répászky Miklós, dr. Somogyi Zoltán,
Szakács László, Tóth Miklós.

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.
Telefon/fax: 201-7737
Mobil: 06-30-9715-255
Internet: <http://larix.efc.hu/oe>

Tervezőszerkesztő:
SÁGI MARGIT
Telefon/fax: 351-7253

Kiadó:
Országos Erdészeti Egyesület
1027 Budapest, Fő u. 68.

Felelős kiadó:
KÁLDY JÓZSEF

Nyomdai munkák: Csathó és Társa Nyomdaipari Kft.
Eger
Felelős vezető: Csathó Emil
A kézirat lezárva: 1999. augusztus 25.
ISSN: 1215-0398

Terjeszti: az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad (1027 Budapest, Fő u. 68.) Megjelenik havonta.

A címlaphoz: **Viharkár a Monostorapáti erdőkbén**

Fotó: **Pápai Gábor**

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosak a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. A szerkesztőség fenntartja magának a szerkesztés jogát. Honoráriumot – megegyezéssel – csak felkért íráso-kért, a fotóért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

Októberi számunk tartalmából

WOOD-TECH – 1999.

Kosztka Miklós: Útépítés és környezetvédelem

TARTALOM

ERDÉSZETI POLITIKA

- Dr. Verbay József: Az erdőtelepítés és fásítás nemzeti programjának jelentősége a vidék állapotának, eltartóképességének javításában 265
Dr. Papp Tivadar: Még egyszer a természetszerű erdőgazdálkodásról 269
Borbényi Józsefné: Az egyéni erdőgazdálkodók aktuális gazdálkodási és adózási kérdései 1998. évben (II. rész) 271
Dr. Várhelyi István: Az MTA-VEAB Mező- és Erdőgazdálkodási Munkabizottság június 23-i üléséről 278

MAGÁNERDŐ-GAZDÁLKODÁS

- Dr. Kapusi Imre: Akác-energiaerdőkről mezőgazdasági kistermelőknek, földtulajdonosoknak 276

TERMÉSZETVÉDELEM

- Dr. Bartha Dénes: Veszélyeztetett erdőtársulásaink XVIII. Sziklai és pusztai cserjések 278
Szodfridt István: Az erdő és ültetvény kérdéséhez 280
Varga Sz. – Partali Z.: A gyomirtó szer megválasztásának szempontjai az erdőgazdálkodásban 281

AZ ÉV FÁJA

- Frank Norbert: A hegyi szil erdőművelési tulajdonságai 283

FÓRUM

- Kopátsy Sándor: Az erdő mindenekelőtt 284
Oláh Tibor: „Az erdők hidrológiai szerepe a Tisza vízgyűjtőjén” – vízügyi konferencia 285
Dr. Tompa Károly: Az útfásítás is mostohagyermek lett 286
Horváth József: A Zselic rovarvilága 286
Mészáros Gyula: Ünnepejünk-e 2001-ben? 287

ERDŐKERÜLŐBEN

- Bakó Csaba: Tanulmányút Skóciában – Angliában 288
Dr. Horváth Béla: Gépesítési tanulmányút Dél-Tirolban 290
Példaképeink: dr. Firtás Oszkár 291
KÖNYVESPOLC 294
EGYESÜLETI HÍREK 296

CONTENTS

- Kapusi, I.: On the Balck locust (*Robinia pseudoacacia*) energy forests 276
Frank, N.: The silviculture of mountain elm (*Ulmus glabra*) 283

INHALT

- Über den Energiewald von Robinie (*Robinia pseudoacacia*) 276
Der Waldbau der Bergulme (*Ulmus glabra*) 283

E havi számunk szerzői

Bakó Csaba	Erdészeti Rt.	Szombathely
Bartha Dénes	FVM	Budapest
Firtás Oszkár	erdőmérnök	Sopron
Frank Norbert	Egyetem	Sopron
Horváth Béla	Egyetem	Sopron
Kapusi Imre	vállalkozó	Püspökladány
Mészáros Gyula	erdőmérnök	Veszprém
Oláh Tibor	Nyírerdő Rt.	Nyíregyháza
Papp Tivadar	MEFA Rt.	Pécs
Szodfridt István	Egyetem	Sopron
Várhelyi István	MTA-VEAB	Sopron
Verbay József	FVM	Budapest
Tompa Károly	Egyetem	Sopron

DR. VERBAY JÓZSEF

Az erdőtelepítés és fásítás nemzeti programjának jelentősége a vidék állapotának, eltartóképességének javításában

A vidék környezeti állapotának, eltartóképességének javítása az erdőterület növelését sürgeti. Az erdővagyon bővítése érdekében több országos és regionális erdőtelepítési és fásítási program kidolgozására került már sor ebben az évszázadban. Az első komoly, konkrét, nagyobb területre vonatkozó erdőtelepítési javaslat már jóval korábban, 1795-ben született, amikor az Alföld fásításának megindítására irányuló javaslatában *Vedres István*, Szeged város kultúr-mérnöke 10 000 k. hold sovány homokterület beerdősítését indítványozta. **Jelenleg az 1991. évi kormányhatározattal (3224/1991.) indított tízéves erdőtelepítési program végrehajtása folyik. „A Magyar Kormány a 3153/1992. számú határozata** mellékletében nyilatkozatot tett, amelyben többek között kimondta, hogy a Magyar Köztársaság Kormánya figyelembe véve a környezetvédelmi szempontokat és ezek sorában az erdőnek a szén-dioxid megkötésében jelentkező fontos szerepét is, megerősíti azt az 1991-es kormányhatározatban foglalt tervet, amely **2000-ig 150 ezer hektár új erdő telepítését tűzi ki célul, hosszabb távon pedig összesen mintegy 1 millió hektár erdősítésének lehetőségével számol**; ez a megoldás – egyéb kedvező hatásai mellett – a hazai nettó szén-dioxid kibocsátást évente 5-6 millió tonnával csökkentené”.

Sok újságcikk, nyilatkozat foglalkozik ezen igen fontos társadalmi-gazdasági igénnyel, vagyis az erdőterület növelésének kérdésével. Mivel ezek közül több azt sugallja, hogy az országnak nincs is erdőtelepítési koncepciója, programja, röviden kitérek a 150 ezer hektár új erdő létesítését előíró, szakmailag jól megalapozott program előkészítésére is. Az Állami Tervbizottság 1987-ben hozott határozata (5029/1987.) szerint 1991-től 2000-ig legalább 150 ezer hektár új erdőt kell telepíteni. Ez a határozat az akkori MÉM Erdészeti és Faipari Hivatal által a különböző illetékes intézményektől bekért alapadat-sorok felhasználásával 1986-ban összeállított megyénkénti és szektoronkénti, valamint célállomány-típusonkénti részletezésű, konkrét területi javaslaton alapult. Az erdőtelepítési program részletes irányelveit („A mezőgazdasági hasznosítás felhagyása után erdőtelepítésre szánt termőhelytípus-változatok és az ezeken telepíthető faállománytípusok jellemzése”) az Erdészeti Tudományos Intézet dolgozta ki a program 1991. évi beindítását megelőzően. 1990-ben a minisztérium megbízásából.

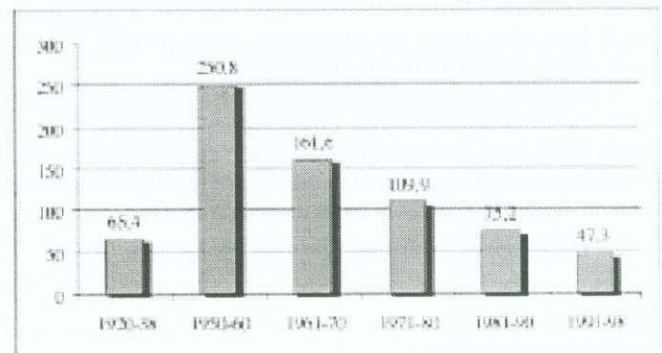
A Nemzeti Agrárprogram keretében 1997-ben az Erdészeti Hivatal irányításával és támogatásával kidolgozott hosszú távú Nemzeti Erdőtelepítési Program első ütemének tekintjük az 1991-ben beindított 150 ezer ha új erdő telepítését előíró program 2004-ig történő befejezését. Második üteme, 20005-től 2035-ig további 623 ezer ha új erdő telepítését tervezi. A program megvalósításával **773 ezer hektár új erdő létesülne, az ország erdősültsége ezzel 26,8%-ra növekedne**. Az új erdők elsősorban a gyenge minőségű mezőgazdasági területeken valósulhatnak meg, ami azt jelenti, hogy ezzel az ország mezőgazdasági összterülete 12,6%-kal csökkenne. Az Országos Területrendezési Terv

1999. márciusi egyeztetési anyaga összesen 778 ezer hektár erdőtelepítési lehetőséggel számol.

Óriási feladat ez. Rövid történeti visszatekintés megerősíthet céljainkban, elhatározásunkban, erőt adhat a megvalósításban.

A honfoglalás idején – egyes kutatók szerint – a mai Magyarország területének minimum 40%-át boríthatták erdők a jelenlegi 19%-os erdősültséggel szemben. Hazánk mai területének erdősültsége az első világháborút lezáró békeszerződések után nem érte el a 12%-ot. Az ország területének háromnegyed, erdeinek kilencetized részét veszítette el. A jelentős faexportőr Magyarországból faimportőr ország lett. Ez a helyzet új erdészeti politika kialakítását tette szükségessé, amelyet *Kaán Károly*, az erdészet akkori vezetője indítványozott. Az általa megfogalmazott erdészeti politika több cél elérésére irányult. Ezek közül az egyik célkitűzés szerint meg kell oldani az Alföld összetett problémáját, hogy életlehetőséget lehessen biztosítani az ott élő, és a magyarság értékes részét képező lakosságnak. Ennek érdekében növelni kell az erdők területét, és ezzel hozzá kell járulni a népegészségügy, a mezőgazdasági termelés feltételeinek jobbításához és a fakitermelés lehetőségeinek növeléséhez. Kaán Károly az alföldfásítási feladat megvalósítását törvénnyel kívánta (1923. évi XIX. törvény) elősegíteni. Intézkedésének hatására megindult nagyléptékű erdőtelepítési program eredményes végrehajtását az ábra szemlélteti.

Erdőtelepítés és fásítás 1920-1998 között

1920-től napjainkig 710 ezer hektár erdőt telepítettünk. Ezzel az erdősültség 19%-ra nőtt. Különösen az 1950-1990 közötti négy évtized mintegy 600 ezer ha-os teljesítménye szembetűnő. E négy évtized alatt az ezer év során eltűnt erdőterületnek mintegy kétharmadát visszapotoltuk. Ez a magyar erdészet történelmi mértékű, elévülhetetlen érdeme. Ez a teljesítés bizonyítja, hogy pénzügyi források biztosítása esetén az előttünk álló erdőtelepítési feladatokat az erdészeti ágazat képes sikeresen teljesíteni.

Más európai országokhoz viszonyítva a mezőgazdasági-lag hasznosított területünk rendkívül magas, az összes terület 65%-a, míg az erdőgazdálkodási célú az összesnek csu-

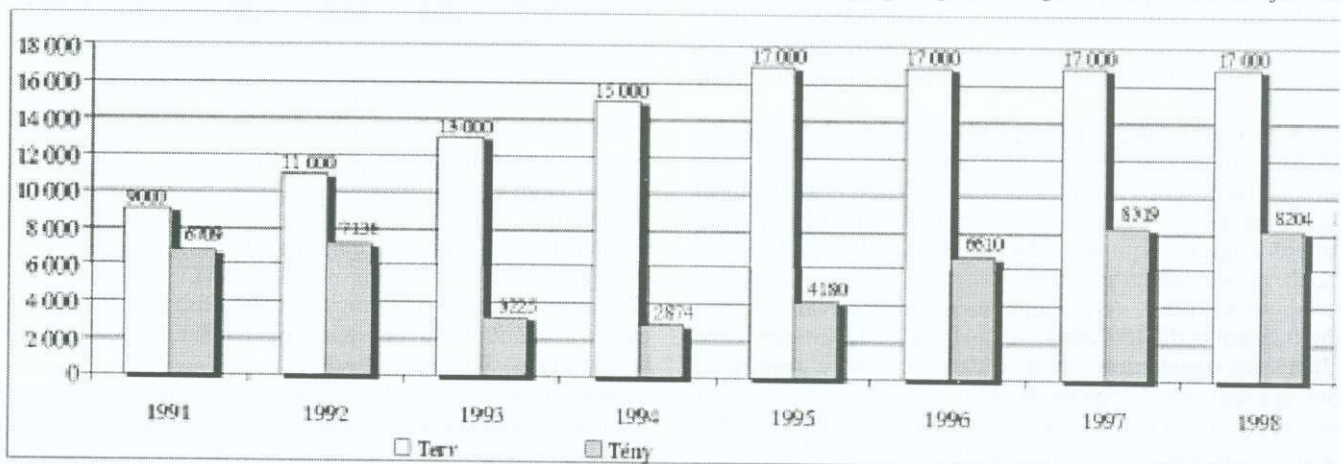

pán 20%-a. A kettő együtt 85%-ot tesz ki. Ha a két ágazat területi kiterjedését 100%-nak vesszük, a **mezőgazdaság területi részaránya 77%, az erdészeté 23%. Ezzel szemben a két ágazat állami támogatottsága (97,7% és 2,7%) között nagyságrendi különbség van.** Az agrárgazdaság támogatására 1999-ben a 127,085 milliárd Ft az előirányzat, melyből **csupán 3 milliárd Ft, vagyis 2,3% jut a kifejezetten erdészeti célú támogatásokra.** Az 1999-ben erdőtelepítésre, erdőszerkezet-átalakításra és fásításra rendelkezésre álló 2,0492 milliárd Ft összegű állami támogatás a tervezettnél még a felét sem teszi ki, nem elég az igények kielégítésére. Ebből kell fedezni a korábbi években elkezdett és még folyamatban levő erdőtelepítések ápolási, pótlási költségeit, a befejezésre kerülő erdőtelepítések értéknövekedését, az erdők közjóléti funkcióit növelő műszaki létesítmények fejlesztési költségeit, a leromlott szerkezetű erdőterületek erdőszerkezet-átalakítási és a gazdaságtalan, talajvédelmi rendeltetésű erdőterületek felújítási költségeit is. Az erdészeti ágazat jól gazdálkodik a pénzben ki sem fejezhető immateriális szolgáltatásokat is nyújtó erdőállományok fenntartására, javítására és bővítésére rendelkezésre álló szűk pénzügyi kerettel, az agrárgazdasági támogatások 2,3%-ával.

Az 1991. évi kormányhatározat előterjesztése szerint az erdőtelepítés célja az erdők iránt egyre növekvő **gazdasági igény** (ipari felhasználás, újratermelhető energiaforrás stb.), a fokozódó **környezetvédelmi igény** (defláció, erózió, víz- és légszennyeződés stb.), valamint a növekvő **társadalmi elvárások** (közjóléti, üdülési, szociális szolgáltatások) teljesítése az erdőnek a jelenleginél nagyobb mértékű gyarapításával, minőségének javításával. Prognózisok szerint a racionális földhasználat során a szántó művelési ágból 15-16% más művelési ágban történő hasznosításával lehet számolni. Az új erdők telepítése, a mezőgazdasági termékek túltermelése, korlátozott piaca miatt, segítene a **földterületek hasznosításában** és a keletkező feszültségek levezetésében. Hozzájárulna a **belvíztől veszélyeztetett területek** hasznosításához. A vidéki lakosságnak (elsősorban az elmaradt térségekben) **munkalehetőséget biztosít**, a termőterületek hosszabb távon hasznosulnak, csökkenthető a faimport, **növekszik a nemzeti jövedelem.**

A program első ütemének megvalósítása során az 1991-1998-as időszakra tervezett erdőtelepítés teljesítése a kormány 1991. évi határozatával elfogadott eredeti ütemezésről, a szűk pénzügyi lehetőségek miatt jelentősen elmarad. A terv és tény alakulását az ábra szemlélteti.

Erdőtelepítés és fásítás 1991-1998. között (terv-tény)

Az 1991-ben megkezdett program végrehajtása a társadalmi-gazdasági rendszerváltást követő földtulajdon-rende- zés elhúzódása és a csökkenő állami támogatás miatt lela- sult, a kezdeti évi 6-7 ezer hektárról 3-4 ezer hektárra esett vissza annak ellenére, hogy a regionális és a helyi erdőte- lepítési programtervek egy része elkészült és rendelkezésre állt. Sajnos az 1999. évi 11 300 ha erdőtelepítési igényre benyújtott költségvetéseket a területileg illetékes igazgató- ságok a szűkös pénzügyi keret miatt nem fogadhatták el, pedig 1999. évre a költségvetésben 10 000 ha új erdő te- lepítésével kalkuláltunk. A 2000-ig tervezett 150 000 hektár erdőtelepítésnek 1998-ig (8 év során) közel az egyharmada (47 259 ha) valósult csak meg, a hátralevő feladatot (102 741 ha erdőtelepítést) 2004-ig tervezzük befejezni.

Amennyiben a program első üteme 2004-ig megvalósul, akkor 2005-től az ország éves teljesítőképessége 20 ezer hektár körül állandósulhat és ebben az ütemben a hátralevő 623 ezer ha előirányzat 2035-ig befejeződhetne.

Az erdősítésre figyelembe vehető területek 55%-a az Al- földre, 30%-a a Dunántúlra, 15%-a Észak-Magyarországra esik.

Erdőtelepítési javaslatunkban

- nincsenek erdősítésre alkalmatlan, azaz legrosszabb mi- nőségű mezőgazdasági területek (szikek, pangóvízes te- rületek stb.);
- kimaradtak a természetvédelem alatt álló területek azzal, hogy a részletes tervezés során a természetvédelmi ha- tósággal való egyeztetés döntse el az erdősítés lehetősé- gét;
- nem szerepelnek az erdősítésre figyelembe vehető te- rületek között a jobb minőségű szántókon telepíthető rövid vágásfordulóú faültetvények, energetikai faültetvények, amelyek valójában a szántóföldi termesztés speciális for- májának tekinthetők és nem kerülnek át erdőművelési ág- ba.

Az Országos Területrendezési Terv 1999. márciusi egyez- tetési anyagában előirányzott erdőtelepítés a mezőgazdasági földhasznosítási zónarendszer alapján került meghatározásra. Az erdészeti javaslatot a mezőgazdasági földhasznosítási zónarendszer alapján levezetett javaslattal összehasonlítva az összterületben nincs lényeges különbség, de annál na- gyobb eltérés tapasztalható az előirányzott művelési ágvál- toztatásokat illetően, azaz milyen arányban kerüljenek ki- vonásra az erdősítendő területek a szántó és gyepléves művelési ágakból. A gyenge termőképességű, kedvezőtlen termőhelyi adottságú szántók alternatív hasznosítási lehetőségei az er- dősítés és a gyeptelepítés. Végző soron a földtulajdonos

dönti el, melyik megoldást választja. Döntésében a gazdaságosság lesz a meghatározó, amely differenciált állami támogatásokkal befolyásolható.

A legrosszabb minőségű mezőgazdasági területeket a védelmi célú földhasználati zónába célszerű áthelyezni. E területek egy része erdőtelepítésre nem alkalmas (pl. a szikkek), másik része erdészeti hasznosítással a földtulajdonos számára ráfizetéses. Az erdősítés abban az esetben indokolt, ha az elsődlegesen olyan védelmi célokat (talajvédelem, vízmossáskötés stb.) szolgál, amely társadalmi érdek is.

Az erdőtelepítések tervezett elsődleges rendeltetése 75%-ban gazdasági, 25%-ban védelmi rendeltetésű lehet, de a kedvezőtlen termőhelyeken a gazdasági cél mellett a többcélú erdőgazdálkodás elvének megfelelően mindenütt nagy szerepet kapnak az erdők talajvédelmi, környezetvédelmi, valamint táj- és élővilág-védelmi funkciói is. A különböző véderdők között főleg az Alföldön fontos szerepe lehet a különböző fásításoknak, a mezővédő erdősávoknak, a közlekedési utakat védő hófogó sávoknak és leginkább a dombvidéken előforduló gazdaságtalan, ún. küszöb alatti erdőknek, amelyek telepítéséhez fontos környezetvédelmi közérdek fűződik.

Az erdőtelepítési program sikeres végrehajtása nyomán számos kedvező hatás jelentkezik, amelyek nemcsak a magyar viszonyokat javítják, hanem kihatnak a tágabb európai régióra is.

A következő társadalmi-gazdasági eredmények várhatók.

- Az erdőtelepítés kedvező hatással lesz az ország mezőgazdasági struktúrájának kialakítására.
- A kedvezőtlen adottságú alföldi térségekben kedvezően változik a művelési ágak szerkezete, a mezőgazdasági művelésű földek erdősítésének kétharmada az Alföldön várható.

- Az erdőtelepítés és ápolás kiegészítő munkalehetőséget és jövedelmet biztosít elsősorban a képzetlen munkaerő számára. Az erdőtelepítés során a legmunkaigényesebb szakasz a talaj-előkészítés és az ültetés, amely idényhez (tavasz és őszi) kötött. A további folyamatos ápolások rendszeres foglalkoztatási lehetőséget teremtenek a vegetációs időben. Idővel az évenként belépő új telepítésekkel a halmozott ápolási terület jelentkezésével a foglalkoztatási idő egyre jobban széthúzható és az éves munkacsúcsok erőteljesen csökkenthetők. Egész éves foglalkoztatásra csak később, 10-15 év múlva, a fahasználatok beindulásakor lehet számítani. Ekkor már a téli időszakban is biztosított lesz a foglalkoztatás.
- A telepített új erdőkben való gazdálkodás több tízezer vidéki mezőgazdasági földtulajdonos számára fog kiegészítő tevékenységet és ebből származó kiegészítő jövedelmet adni. Gondoljunk csak pl. arra, hogy 1 hektár közepes szántón létesített nemes nyáras egy évre eső hozama és gazdaságossága magasabb, mint 1 ha közepes minőségű szántón termelt gabonáé.
- Hosszabb távon kedvező hatása lesz az ország fa-nyersanyagellátására, és a megtermelt faanyag feldolgozása újabb lehetőség a vidékfejlesztésben, foglalkoztatásban, különösen a struktúraszegény térségekben.
- Az erdőtelepítés tájformáló hatása kedvezően hat a falusi turizmus fejlesztési térségeiben, bővíti az erdők rekreációs funkcióját, a vidéki térségek idegenforgalmi vonzerejét.

A következő eredmények várhatóak a vidék, a környezet állapotának javításában.

- Az új erdők csökkentik a deflációs károkat, megakadályozzák az eróziót. Ez a telepített erdők tágabb környezetében lévő mezőgazdasági területekre is kedvezően hat.
- Mérséklik a hazai nettó szén-dioxid-kibocsátást, és jelentős mennyiségű oxigént termelnek. Ennek hatása a tágabb európai régióra is kedvező lesz.
- A létrehozott erdei életközösségek (ökoszisztémák) növelni fogják a vidéki térségek biodiverzitását, ökológiai értékét.
- A belvív által veszélyeztetett területeken létesített erdő párolgatásával szárítja a talajt, ezáltal segít a belvizek csökkentésében és emellett még faanyagot is ad.

Az erdőtelepítési, fásítási pályázatokat az Állami Erdészeti Szolgálat 10 regionális igazgatósága bírálja el, nyújtja be éves keretigényét az Erdészeti Hivatalhoz, majd a Hivatal éves keret előirányzat kihelyezését követően az igazgatóság bonyolítja a támogatást. A Magyar Köztársaság 1999. évi költségvetéséről szóló 1998. évi XC. törvényben az erdőtelepítés, erdőszerkezet-átalakítás és fásítás kiemelt előirányzatú agrár-beruházási támogatás, amelyért a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter felhatalmazása alapján az Erdészeti Hivatal, a finanszírozási alapokmányban rögzített előirányzatért és az erdőtelepítési program teljesítéséért viszont illetékességi területén az erdészeti hatóság a felelős.

Az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvény (a továbbiakban Evt.) szerint az erdőtelepítés, valamint a fásítás szakszerűségének, valamint a talajra és környezetre gyakorolt hatásának biztosítása érdekében az erdőgazdálkodó erdő telepítését csak jóváhagyott telepítési-kiviteli terv alapján végezhet. Ahol a termőhelyi viszonyok lehetővé teszik, **a telepítési-kiviteli terv készítésénél ösho-**

nos fajok alkalmazásával előnyben kell részesíteni a természetközeli erdőtürsülások létrehozását.

Az erdőtelepítéseknek alkalmazott fajokokat elsősorban a termőhelyi viszonyok határozzák meg, másodsorban az erdőt telepítő földtulajdonosoknak az az igénye, hogy viszonylag gyorsan jövedelemhez jussanak.

Az Evt. szerint közérdekből erdőtelepítés, illetőleg fásítás rendelhető el

- városok, községek, lakótelepek, ipartelepek, hulladéklerakó-helyek, kórházak, üdülőhelyek körül;
- ahol a termőtalaj pusztulása vagy eltávolítása folytán várható károk csak erdőtelepítéssel vagy fásítással mérsékelhetők, vagy szüntethetők meg;
- ahol a felszíni és a felszín alatti vizek védelme ezt indokolja;
- árvízvédelmi töltések védelmére.

Közérdekből az erdőtelepítést, valamint a fásítást a települési önkormányzat képviselőtestülete, a környezetvédelmi, a természetvédelmi, az építésügyi, a közegészségügyi, a talajvédelmi, valamint a vízügyi hatóság határozatában rendelheti el az erdészeti hatóság előzetes szakhatósági hozzájárulásával.

A tervezést illetően **különös figyelmet fordítottunk** a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló XXI. törvény 1996. évi hatálybalépése előtt is a **helyi, kistérségi és megyei kezdeményezésekre**. E kezdeményezések alapján, az Erdészeti Hivatal támogatásával, az illetékes hatóságok és önkormányzatok bevonásával, a hosszú távú erdőtelepítési előirányzat figyelembevételével **kistérségi és megyei erdőtelepítési programok** készültek. Ilyen megyei program, pl. a Szabolcs-Szatmár-Bereg megye erdőtelepítési és fásítási programját megalapozó tanulmány (Natourplan, 1994) és ilyen kistérségi terv, pl. a Túrje térségi erdőtelepítési program (Natourplan, 1994). A területfejlesztésről és területrendezésről szóló törvény hatálybalépését követően (figyelembe véve azt, hogy a törvény szerint a területfejlesztési önkormányzati társulás által készített területfejlesztési koncepciót, programot a területileg érintett megyei fejlesztési tanács véleményének kikérése után a társulás hagyta jóvá) az **Erdészeti Hivatal csak azokat a térségi erdészeti-fejlesztési, tájfejlesztési tervezési munkákat, programokat támogatta**, amelyekre vonatkozóan a pályázó társulás nyilatkozott, hogy az erdészeti terv beleillik a társulás területfejlesztési koncepciójába, része területfejlesztési programjának és azt a településrendezési tervekbe is fog-

ja építeni. Ilyen kistérségi erdészeti fejlesztési terv, pl. a 25 önkormányzatot összefogó Koppányvölgyi Térségfejlesztési Társulás területére kidolgozott erdészeti tájfejlesztési program (Natourplan, 1997).

A Nemzeti Erdőtelepítési Program megvalósítása uniós támogatás nélkül nehezen képzelhető el. Az erdőtelepítési program első öt évi teljesítménye alapján egyértelmű volt, hogy a kormányhatározatban rögzített tíz éves feladatot – tekintettel a szűkös nemzeti forrásra – nem lehet teljesíteni.

Az Európai Unió Mezőgazdasági Stratégiai Tanulmánya nemzeti program előkészítését javasolta az erdőtelepítés növelése érdekében. Ennek alapján a 150 ezer hektáros kormányprogram uniós forrásból való megsegítése, teljesíthetősége érdekében **pályázati anyagot** állítottunk össze, amely **1996. júniusában, Brüsszelben benyújtásra került**. Erdőtelepítésre uniós támogatást sajnos nem kaptunk. Magyarország 2000-2006 között **SAPARD EU előcsatlakozási agrár- és vidékfejlesztési támogatásban** részesülhet. Sajnos az erdőtelepítés egyelőre nincs a SAPARD forrásból támogatandó prioritások között.

Az **Erdészeti Hivatal** hat magyar erdészeti részprojekttel **részt vesz az EU által kezdeményezett** és Ausztria által vezetett „Transznacionális együttműködés a természeti erőforrások védelmére és tartamosságának javítására vonatkozó regionális tervezésben Közép- és Délkelet-Európa gyéren erdőszült alföldjein” című, **az erdőterület növelését is szolgáló INTERREG IIC (97.005/A természeti erőforrások) tervezési projektben**. 1998-ban a munkát beindítottuk, egy erdőtervezési körzetre az osztrák és a németországi erdészeti funkciótervezéssel harmonizáló mintaterv készült „Az erdőművelési tervezéshez szükséges erdészeti térségfejlesztési tervek minimális közös követelményei a Pannon térségben” című magyar részprojekt keretében.

Befejezésül elmondható, hogy a vidék állapotának, eltarthatóságának javítása érdekében az erdészeti ágazatnak továbbra is következetesen kell folytatni a megkezdett munkát. Ezt szolgálja a Nemzeti Erdőtelepítési Program jelenleg folyó első ütemének végrehajtása és a második ütemre való felkészülés. Ha a szükséges pénzügyi forrás az ütemezésnek megfelelően több évre előre biztosított lesz, akkor a támogatás ismeretében az erdőtelepítés ösztönözhető, üteme is tervezhető. Ezáltal a szaporítóanyag-termeléssel 2-3 év alatt fokozatosan fel lehet készülni arra, hogy akár az 1959-ben elért csúcst, a 25 ezer hektáros évi teljesítést is megközelítsük.

Joglesen

Magyar Közlöny 65. szám
9/1999. (VII. 16.) NKÖM r. A régészeti feltárásokról és az engedélyezési eljárásról

Magyar Közlöny 66. szám
62/1999. (VII. 21.) FVM r. A földhivatalokról
63/1999. (VII. 21.) FVM-HM-PM c. r. A földmérési és térképészeti állami alapadatok kezeléséről, szolgáltatásáról és egyes igazgatási szolgáltatási díjakról
6/1999. (VII. 21.) KöM r. A környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény végrehajtásáról szóló 10/1995. (IX. 28.) KTM rendelet módosításáról

Magyar Közlöny 70. szám
119/1999. (VIII. 6.) Korm. r. A kézilőfegyverekről és lőszerekről, a gáz- és riasztófegyverekről, valamint a légifegyverek-

ről és a lőterekről szóló 115/1991. (IX.10.) Korm. rendelet módosításáról

120/1999. (VIII. 6.) Korm. r. A vizek és a közcélú vízállásmentések fenntartására vonatkozó feladatokról

Földművelésügyi és Vidékfejlesztési értesítő I. évfolyam 14. szám, 1999. július 15.

1999. évi XLVIII. törvény A termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény módosításáról

1999. évi XLIX. törvény A földrendező és a földkiadó bizottságokról szóló 1993. évi II. törvény módosításáról

56/1999. (VI. 16.) FVM r. Az erdészeti hatósági eljárásban fizetendő igazgatási szolgáltatási díjakról

58/1999. (VI. 18.) FVM-HM rend. A földmérési és térképészeti tevékenységről szóló 1996. évi LXXVI. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 21/1997. (III. 12.) FM-HM együttes rendelet módosításáról

Még egyszer a természetszerű erdőgazdálkodásról

1997. január 30-án az MTA erdészeti fórumán, a többi felszólaló társunkhoz hasonlóan csak korlátozott időben volt módom a természetszerű erdőgazdálkodás általam fontosnak vélt feltételeivel foglalkoznom.

Ezek az alábbiak:

- szemléletváltás,
- élőhelyi egyensúly,
- erdészeti finanszírozás újragondolása,
- erdészeti szakigazgatás korszerűsítése,
- az érintett tárcák (ma FVM-KM) kapcsolata.

A következőkben nézzük meg, mi történt azóta.

Szemléletváltás

Tetten érhető mind a gyakorlati gazdálkodás, mind a szakhatóság területén. De miről is van szó? Egy új erdőkép kialakításáról, annak szakmai megalapozásáról és gyakorlati végrehajtásáról. Még konkrétan, a dr. Madas László kitűnő fordításában megjelent Herman Krutsch: *Az erdők megújítása* című alapmű természetes erdőképéről, amely:

- kis-, közepes-, nagycsoportos felépítésű,
- vegyeskorú,
- elegyes, termőhelyálló (lehetőleg őshonos) fafajú, ezért ökológiailag stabil,
- optimális élőfakészletű,
- természetes úton önmegújulásra képes.

A vágásos erdőkhöz szokott erdészek számára ennek kialakítása elméleti és gyakorlati bemutatásokon keresztül valósítható meg.

Ez történt a Mecseki Erdészeti Rt. valamennyi erdészete területén április 15-e és május 25-e között. Részvevői: az erdészet műszaki stábjá, a DDNP és az AESZ képviselői voltak.

Program: A kiválasztott, általában (még) 25-30 ha-os, 60-80 éves, legtöbbször három-négy állománytípusba tartozó erdőrészekben több órás helyszíni bejárás eredményeként „helfedezni” a természetszerű erdőgazdálkodás egyértelműen szembetűnő lehetőségeit, majd továbbgondolni a gyakorlati megoldás szakhatósági lehetőségeit, módosítandó korlátait (erdőrészek mérete, vágáskori eltérések, finanszírozás).

Ugyanez a szellem vezérelte az AESZ-t a május 10-e és 20-a közötti zamárdi továbbképzésen, ahol megtisztelő módon, gyakorlati tapasztalatcserén volt módom előadást tartani.

Fontosságát hangsúlyozva, a Pro Silva Hungaria tevékenysége már nem alkalmakat, hanem szisztematikusan felépített, folyamatos szemléletalkitást jelöl.

Élőhelyi egyensúly

A vad védelméről szóló törvényt követően, a vadászterületek kialakítása révén az Rt.-k már nem bújhatnak ki az élőhelyi egyensúly megteremtésének felelőssége alól. A ter-

mészetszerű erdőgazdálkodás alapját képező több száz felújult kis csoport védelme, az újulat megtelepedésének biztosítása csak radikális állományszabályozással oldható meg. Ez az éves feladatok szempontjából a Mecseki Erdészeti Rt.-nél azt jelenti, hogy 2003-ra nem a maximum, hanem a minimum felé közelítő, azaz az élőhelyi egyensúlynak valóban megfelelő állománylétszám alakuljon ki valamennyi vadfaj tekintetében. Ez, a későbbi évek csökkenő trófeaszáma miatt, törvényszerűen együtt jár a vadászati ágazat jövedelmezőségének romlásával.

Következésképpen tényként leírható, hogy többmillió pozitív eredményű ágazati elvárás látványos önbecsapás. Ennek csak akkor van „realitása”, ha ugyanazon személy minősíti a vadgazdálkodást is, mint az élőhelyet, továbbá eltekintünk a vadkárok, vad elleni védekezések költségeitől.

Erdőfenntartás finanszírozásának újragondolása

Az erdészeti ágazat gumifala. Egy beton már összedől volna ennyi észrevételtől, javaslatától és mondtuk ki, támadástól. Ez az a téma, amelynek kapcsán joggal vetődik fel a kérdés: Nem tudunk, vagy nem akarunk változtatni? Az előbbi a tehetetlenség bevallása, az utóbbit fel sem tételezem. Akkor hol a hiba?

Az egymás melletti elbeszélés és demokrácia itt ér csúcspontjára. Mert kérdezni lehet, javasolni lehet, javaslatot mérlegelni a döntés veszélye nélkül lehet, sőt a túl sok kérdéstől megsértődni is lehet.

De nézzük az „eredményeket” a másik oldalról. *A minden magyar erdők jövedelemelvonáson és -átcsoportosításon alapuló finanszírozási rendszere összedől!* Ide jutottunk! Kérdés: Meddig támogatja még a kényelem a közepszerűt? Egy biztos, így az Erdő szempontjából a megnyugtató megoldás veszélye fel se merülhet. Nagy felelősség ezt is vállalni!

Tudom, folyamatban van az újragondolása. Ami viszont él, az a napi gazdálkodás és korlátozás. A Pro Silva szellemében művelhető 70-90 éves természetszerű (B, KT-B, GY-T-B) állományokban hatósági ellenőrzés mellett el lehet kezdeni olyan hosszú felújítási ciklust, amelynek során nem vonunk el erdőfenntartási járulékot, nem fizetünk az újulatért, de visszaforgatjuk a hozamot az új, színesebb, ökológiailag gazdagabb erdőre. Azaz az ökonómiát az ökológia segítőjévé tesszük. A Pro Silva és Európa ezt az utat választotta! Az elmúlt évek sikertelen kezdeményei láttán úgy tűnik, mi továbbzágulunk a pusztán – visszafelé!

Miért félünk „helyzetbe” hozni a gazdálkodót (állami vagy magán), ha van egy kemény felügyeleti kontroll?

Azon meg mindenképpen el kellene tűnődni, ha egyesek nem tudják elhelyezni a részvénytársaságokat a palettán, akkor minden energiájukat, politikai kapcsolataikat ennek az áldatlan állapotnak a felszámolására fordítsák.

Legyen végre világos, mi valójában a részvénytársaság. Jelenleg az állami tulajdon kezelője, több gazdát szolgál, ezért hamis szlogen, hogy azért nem fizetünk kártérítést, mert az állam nem rakja a pénzt egyik zsebéből a másikba. Várunk!

Erdészeti szakigazgatás korszerűsítése

A szemléletváltásról már szóltam. legalább olyan izgalmas a gyakorlati Pro Silva szellemű gazdálkodást követő, de még inkább tervezési és felügyeleti szinten is megalapozó elvek mielőbbi bevezetése.

Ismereteim szerint még nem tekinthető általánosnak az elmúlt évek örökségét jelentő 20-30 ha-os erdőrészeket megbontása. Fiatal korban nem is indokolt.

A véghasználati korban ez alapvető, a nevelővágások korában elsősorban a makktérmetések várható időpontjától viszont aktuális, a természetes úton önmegújulásra képes állományokban. Kinek a feladata ez a régi-új részletalakítás? Egyértelműen a gazdálkodó. Őneki kell ismernie a területet úgy, mint a tenyerét (kerületvezető erdősz), tudnia kell, hogy szakmailag mit akar.

A terepen ki kell jelölnie és ezzel a koncepcióval várni a tervezőt, aki a továbbiakban a tervezés játékszabályainak ismeretében formába önti.

Több éven, évtizeden át tartó belenyúlás esetén óhatatlanul is kialakul egy többkorú és szintű erdőkép, amelyet a tervezésnek főként a növedék oldaláról tudnia kell kezelni. Ezzel párhuzamosan az ilyen felépítésű állományokban a felügyelőnek már nem az évjáratokkal (egyéves, többéves, befejezett), illetve készütségi fokokkal, hanem a természeteshez közeli, fakészlet-hiánytól mentes, csoportos felépítésű erdei életközösséggel kell foglalkoznia. Ennek finanszírozását az el nem vont járulék fedezheti, inspirálva ezzel a természetes felújítás lehetőségeinek maximális kihasználását.

Tervezés szempontjából, a jövő állományai és a jelenlegi értékek megmentése céljából alapvető kérdés a vágásérettségi korok valóban termőhelyhez és egészségi állapothoz történő igazítása.

Több ezer különböző korú bükk-törzs vizsgálatára, nem utolsósorban hallgatói diplomatervek ijesztő – de valós – adataira hivatkozom, amikor határozottan kijelenthetem, hogy a fatermesztési ciklus végtermékét veszélyeztetjük a sablonosan alkalmazott vágásérettségi korokkal, a beteg álgeszt kialakulása miatt. Ez már több mint hiba.

Ne feledjük, a már hivatkozott alpmű is a legértékesebb műszaki állapotú faanyagtermelést tartja egyetlen elfogadható célnak a gazdasági erdőben! Váltani kell, de nem évekig húzva a megvalósulást. A gyakorlat ehhez mindenkép-

29 éves, erdő- és vadgazdálkodási technikus munkát keres, az ország bármely területén. Minden megoldás érdekel.
Telefon: 06-20-9937-908.

pen partner, s nehezen viseli el egy lassan mozgó rendszer késlekedését.

Az érintett tárcák (ma FVM-KM) kapcsolata

Sajnos még mindig üresen áll az az erdei tisztás, amelyre 1997-ben invitáltam az említett tárcák vezetőit. *Mert nem a kerületvezető erdősz és a természetvédelmi őr szakmai presztízs-csatája dönthet egy-egy korlátozásról.* Nekik a végrehajtás a feladatuk. A szakértőkből ezért alakultak ki. A korlátozások életbe léptek, a törvényi háttér adott, kezelési tervek nincsenek, ellentételezés nincs! (Ekkor állam az Rt.)

Több mint elgondolkodtató az ÁPV Rt. felmérése a korlátozások várható pénzügyi hatásairól. Ezek nem felülértékelték. Enek alapján büszkén kijelenthetjük, hogy Európa leggazdagabb állama vagyunk! *Egyetlen nyugat-európai állam nem engedheti meg magának, hogy szakmailag indokolt, jóváhagyott üzemtervben megtervezett fahasználatokat ne végezzen el és ezzel évi másfélmilliárd forintnyi kárt, hozamkiesést okozzon saját nemzetgazdaságának.*

A biológiai vágáskorok egyoldalú indokolatlan emelésével az állományok önmegújuló képessége vesz el. Újabb gátja a természetszerű erdőgazdálkodásnak.

Jelen pillanatban minden esély megvan arra, hogy e látványos távolságtartás miatt az egész Európát átfogó, szellemiségével mindenképpen újat mutató természetszerű gazdálkodás mintaterületekre korlátozódjék azért, mert a legérintettebbek óvakodnak látszólag tő melletti problémákkal foglalkozni. Ezt akarjuk?

A magyar erdőszet nemzetközi tekintélyének ismeretében, vállaljuk?

Dr. Papp Tivadar
erdőállománygazd. igazgató

Idéző végzés

Országos Erdészeti Egyesület felperes a Magyar Állam alperes ellen eredeti állapot helyreállítása iránt indított perében a bíróság a mellékelt keresetlevél folytán felhívja a feleket, hogy

1999. évi december hó 2. napján 13.30 órakor

e bíróságnál (Bp. V., Markó utca 27. házszám II. emelet 7. ajtószám alatt) személyesen vagy az 1952. évi III. tv. 67. §-a szerint képviselőre jogosult és igazolt meghatalmazott által a per első tárgyalására a tőlső oldalon ismertett törvényes következmények terhe mellett jelenjenek meg.

Felhívja a bíróság a feleket, hogy a tárgyalásra az ügyre vonatkozó okirataikat hozzák magukkal.

Figyelmezteti a bíróság alperest, hogy a kereseti kérelemre legkésőbb a tárgyaláson nyilatkozni kell és elő kell adnia a védekezésének alapjául szolgáló tényeket és ezek bizonyítékait. Az ügyre vonatkozó okiratait pedig be is kell mutatnia. Az alperes nyilatkozatát már a kitűzött határnap előtt is benyújthatja vagy jegyzőkönyvbe mondhatja ennél a bíróságnál.

Felhívja a bíróság az alperest 3 nap alatt ellenkérelmet írásban 3 példányban terjesszen elő.

Budapest, 1999. év július hó 15. napján.

A kiadmány hitelül:

P.H.
irodavezető

dr. Barbél Lászlóné sk.
a tanács elnöke